

voidaan tunnistaa myös Jeesuksen ja kristinuskon ”ulkopuolella” redusioimatta muita uskontoja kristinuskoon valmistaviksi askeliksi (*praeparatio evangelica*). Näin esittäessään Phan on luonnollisesti tietoinen, että tämä kanta ei ole katolisen kirkon virallisesti tunnustaman opetuksen mukainen.

Kirjan viimeinen luku on kiinnostava analyysi paavi Franciscuksen ensyklikasta *Laudato si'* (LS). Phanin mielestä ensyklika on erityisen merkittävä Aasialle. Useat LS:n mainitsemat ekologiset kriisit koettelevat erityisesti Asiaa (ilmastonmuutos, saastuminen, lajien häviäminen). Myös nopea väestönkasvu monissa Aasian maissa tuo mukanaan ongelmia. Phan kysyykin, voisiko katolinen kirkko tarkastella uudestaan paavi Paavali VI:n *Humanae vitae*-ensyklikassa ilmaisemaa kielteistä kantaa syntyvyyden säännösteilyyn. Oman aikamme ekologiset kriisit ja haasteet ovat paljolti erilaisia kuin vuonna 1968, jolloin *Humanae vitae* kirjoitettiin. Tulkitsen, että Phan kehottaa tässä Vatikaani II:n hengessä katolista kirkkoa tarkkaamaan ”ajan merkkejä” (signs of the times) ja tarkistamaan opetustaan. Lopuksi Phan tiivistää, että LS:n jälkeen ei voida enää sanoa, ettei katolinen kirkko olisi ottanut kantaa ekologisiin haasteisiin. Paavi Franciscuksen LS:ssa sanoittama kutsu ekologiseen kääntymykseen koskee koko maailmaa.

Jukka Helle, TT
Teologinen asiantuntija
Suomen Lähetysseura

FRÉDÉRIC MARTEL
In the Closet of the
Vatican: Power,
Homosexuality, Hypocrisy.
London: Bloomsbury
Continuum 2019. 555 s.

Ranskalaisen sosiologin ja toimittajan Frédéric Martelin teesi on, että katolista kirkkoa riivaa homomafia. Ei järjestäytynyt lobby, vaan hajanainen kaapissa olevien homopappien ja -piispojen verkosto. Mitä korkeammalle katolisen kirkon hierarkiassa mennään (kuuriaan, paavien lähipiireihin), sitä enemmän siellä Martelin mukaan on homoja. Maaseutupapistossa heteropapit sen sijaan saattavat olla enemmistönä. Miten tähän on tultu?

Martelin mielestä katolinen kirkko on selibaattisäädöksellään torjunut heteroseksuaaliset pappiskandidaatit. Homoseksuaaleille pappeudesta on tullut turvapaikka, johon he ovat paenneet heteroseksuaalista avioliittoa. ”Homoseksuaalisen vallankumouksen” myötä turvapaikan tarve on vähentynyt, mikä on Martelin mukaan yksi pappiskutsumusten vähenemisen syy.

Katolinen pappeus on kuitenkin homoillekin melko ahdas turvapaikka. Se sopii vain niille, jotka suostuvat olemaan toteuttamatta seksuaalisuuttaan tai ainakaan puhumatta siitä julkisesti. Seksuaalisuuden kieltö johtaa monien, ehkä useimpien, kohdalla huonoihin seurauksiin. Monet elävät kaksoiselämää.

Osa elää parisuhteessa. Koska julkinen parisuhde ei ole yleensä mahdollinen, parisuhdetta eletään monenlaisten peitetarinoiden suojissa. Milloin kump-

pani esitellään sihteeriksi, milloin henkivartijaksi, milloin joksikin epämääräiseksi sukulaiseksi. Läheisyyttä ja seksuaalista tyydytystä haetaan myös irtosuhteista ja prostituutiosta. Prostituoitujen laaja käyttö esimerkiksi Roomassa johtuu Martelin mukaan siitä, että jo tavanomainen chattailu senssipalstoilla on papeille riski.

Kirjan koskettavimpia osia ovat Roomassa toimivien miesprostituutujen haastattelut. Pysyäkseen tunnistamattomina Vatikaanin asukkaat käyttävät mieluummin muita kuin italialaisia prostituoituja: maahanmuuttajat eivät raportoisi piispoista tai papeista poliisille. Prostituoitut kertovat, miten he tunnistavat papit asiakkaidensa joukosta. Papit ovat ylen määrin helliä, he etsivät muutakin kuin seksiä sekä saattavat rakastua prostituoituun ja yrittää pelastaa tämän kadulta.

Salailukulttuuri tuottaa huonoja hedelmiä. Pelko ilmitulosta saa jotkut papit ja piispat esiintymään erityisen homovastaisesti, jotta epäilykset heidän suuntautumisestaan hälvenisivät. Martel onkin sitä mieltä, että mitä homomyönteisempi kirkonmies on, sitä vähemmän todennäköisesti hän itse on homo, ja toisinpäin. Paavi Franciscusta lainaten Martel muistuttaa, että ”ankaruuden takana on aina jotain kätkeytyä”. Salailukulttuuri voi johtaa – ja johtaakin – myös muita kuin asianosaisia koskeviin pahoihin seurauksiin. Katolisen kirkon pedofiliakatastrofi on Martelin mukaan tämän *omertàn* seurausta.

Martel ei samaista homoseksuaalisuutta ja pedofiliaa, vaan päinvastoin erottaa ne

tiukasti. Osa homoseksuaaleista, kuten heteroseksuaaleista, on silti myös pedofiilejä. Katolisen kirkon hyväksikäyttökatastrofi on Martelin mukaan syntynyt siitä, että kaapissa olevat homot joutuvat suojelemaan pedofiilipappistovereitaan, ettei heidän oma kaksoiselämänsä tulisi julki. Tämä on Martelin mukaan ollut syynä laajalle levinneeseen pedofiilipappien suojeeluun ja kirkon kyvyttömyyteen lopettaa hyväksikäyttö. Martel ei siis väitä, että esimerkiksi syytösten kohteeksi joutuneet arkkipiispat ja kardinaalit olisivat pedofiileja, vaan että he ovat oman kaksoiselämänsä paljastumisen pelossa suojeleet pedofiilipappeja.

Martelin samaan aikaan kahdeksalla kielellä ilmestynyt kirja on herättänyt maailmanlaajuisia huomiota. Sitä on sekä moitittu että kiitetty, molempia mielestäni aiheesta. Kirjoittajan ambitioista huolimatta teos ei täytä tieteellisyyden vaatimuksia dokumentaation, analyysin eikä tutkimusetiikan osalta. Kirja on puolueellinen, juoruileva, liioitteleva ja saarnaava. On varmaan totta, että monen muun kirjan tapaan se kertoo enemmän tekijästään kuin kohteistaan.

Mutta juuri erään ihmisen – ranskalaisen sekulaarin homoaktivistitoimittajan – raporttina ja pamflettina se kertoo ajastamme ja sillä on ansioita. Martel on sanojensa mukaan käyttänyt kirjaan neljä vuotta. Hän on haastatellut muiden muassa 41 kardinaalia ja 52 piispaa tai monsignorea, yli 200 pappia tai seminaarilaista ja 11 sveitsiläiskaartilasta. Monet haastatelluista osoittautuivat eri syistä melko puheliaksi. Lisäksi Martel on haastatellut yli tuhatta muu-

ta henkilöä seksityöntekijöistä korkea-arvoisiin poliitikkoihin.

Martel kertoo äänittäneensä haastateltaviensa tieteen kaikki haastattelut. Osan salaa haastateltavien pyynnöstä. Kirjassa ei ole henkilöhakemistoa helpottamassa tuttujien nimien etsintää. Vaikka dokumentaatio ei täytäkään tieteellisiä kriteereitä, on selvää, että Martel on koonnut harvinaista aineistoa ja kiinnostavaa kokemustietoa. Hän vie lukijansa kardinaalien ylellisiin koteihin niin Vatikaanissa kuin Krakovassa ja Havannassakin. Ilo kohtaamisissa toinen toistaan konservatiivisempien eläkkeelle jääneiden (syrjäytettyjen) kardinaalien kanssa tuntuu olleen molemminpuolista: kardinaalit olivat ilahtuneita, kun kiireinen toimittaja oli etsinyt heidät käsiinsä, ja toimittaja oli iloinen, kun harvoin haastatteluja antavat kardinaalit soivat hänelle audienssin.

Martelin arvostamia kirkonjohtajia ovat sinnikkäästi uudistuksia ajava paavi Franciscus, homoseksuaalisille liitoille kunnioitusta vaatinut uudistusmielinen kardinaali Walter Kasper Münchenistä ja ”yksi kirkon homoystävällisimmistä kardinaaleista” Christoph Schönborn Wienistä. Martel huomaa kuitenkin tuntevansa myötätuntoa myös modernien aikojen homokielteisimpänä pitämäänsä paavia Benedictus XVI:tta kohtaan. Hän esittää liudan arvioita Benedictuksen eron syistä ja kutsuu tapahtunutta paaviuden kaatumiseksi. Kamelin selän mursi Martelin mukaan paavin matka Kuubaan vuonna 2012: hyväksikäyttökandaalin laajuus Kuubassa sai ”Jumalan rottweilerinkin” nostamaan kädet pystyyn.

Kirjansa loppupuolella Martel lainaa anonyymiä saksankielistä piispaa, jonka mukaan ”kaikki tietävät”, ettei pappien harjoittamaa seksuaalista hyväksikäyttöä ole mahdollista lopettaa ennen kuin selibaattipakko on poistettu ja kirkko tunnustaa homoseksuaalisuuden. Tällä tavalla mahdollistetaan se, että papit voivat antaa ilmi hyväksikäytön. Lisäksi naisia on alettava vihkiä papeiksi. Kaikki muut toimet seksuaalisen hyväksikäytön lopettamiseksi ovat piispan mielestä turhia. ”Ylipäättään ratzingerilainen näkemys on käännettävä kokonaan ympäri”, piispa toteaa. Joka muuta väittää, on piispan mielestä hyväksikäyttäjien rikoskumppani.

Martelin katse paljastaa läpeensä inhimillisen ja traagisen katolisen kirkon, joka ei voi jatkaa todellisuuden kieltävällä linjallaan. Martel antaa tunnustusta paavi Franciscuksen varovaisille yrityksille korjata kurssia realistisempaan suuntaan. Vastustus on kuitenkin suurta: paradoksaalisesti erityisesti kaapissa elävät homopapit ja -piispat vastustavat muutosta. Mahtavatko paavia viime aikoina harhaoppiseksi syyttäneet kuulua Martelin luokituksessa kaapissa oleviin kirkonmiehiin?

Olipa Martelin johtopäätöksistä mitä mieltä tahansa, hänen havaintojaan ja kokemuksiaan katolisen kirkon elämästä on syytä pysähtyä miettimään. Pystyykö kirkko ratkaisemaan pedofiilikatastrofin ja muut ongelmansa? Hajottavatko erimielisyydet pappien sukupuolesta ja selibaatista sekä suhtautuminen eronneisiin ja seksuaalivähemmistöihin lopulta kirkon? Minkä verran sisäistä

väljyittä vaaditaan, että kirkko voi pysyä koossa? Käytännössä katolisessa kirkossa elää jo nyt huomattavan erilaisia kantoja ja menettelyjä. Sallitaanko se, vai pidetäänkö aikansa eläneitä ihanteita ainoina oikeina, maksoi mitä maksoi?

Vesa Hirvonen, dos.
Uskonnonpedagogiikan
yliopistonlehtori
Itä-Suomen yliopisto

IBRAHIM ALSABAGH
**Letters from Aleppo:
Chronicles of War and
Hope. Trans. Joan Rundo.**
Dublin: Columba Press
2017. 190 s.

**ZIAD HILAL & FRANÇOIS-
XAVIER MAIGRE**
**Homs, l'espérance obs-
tinée. Montrouge: Bayard**
2019. 302 s.

Speciella situationer ger upphov till särskilda litteraturgenrer. Krig, folkmord och andra hemska händelser skapar vittneslitteratur där de som överlevt grymheterna vittnar om vad de varit med om. Islamiska Statens folkmord på yazidier har redan genererat flera böcker där yazidiska kvinnor som hållits av terrorsekten som sexslavar berättar om sitt helvete. Nobelpristagaren Nadia Murads *Den sista flickan* (engelskt original *The Last Girl*) är det mest uppmärksammade bidraget i den genren.

Inom kristen litteratur har den här genren en speciell vinkling.

Författarna vill inte bara återge vad som hänt utan också visa att de inte ens i de värsta ögonblicken var ensamma. Gud fanns vid deras sida och ledde dem genom provningarna. Intressant nog finns det sprickor i detta mönster. Vissa överlevanden från det armeniska folkmordet har i sina vittnesböcker också gett uttryck för tvivel på och ilska gentemot Gud.

En särskild form av denna genre utgörs av vittnesbörd av präster som inte bara råkat hamna i elden utan som frivilligt valt att stanna kvar för att i provningens stund stå vid sina församlingsmedlemmars (och andra behövandes) sida. Så också i dessa två böcker från inbördeskrigets Syrien. Jesuitprästen Ziad Hilal i Homs hade möjlighet att lämna den av kriget svårt drabbade staden, men valde att stanna. Franciskanprästen Ibrahim Alsabagh flyttade tillbaka till Aleppo från Rom 2015, samtidigt som tiotusentals lämnade staden för att komma undan den dagliga beskjutningen.

Alsabagh är kyrkoherde i den latinska katolska församlingen i Aleppo. Hans brev och intervjuer har samlats och utgetts i bokform på flera språk; originalet är på italienska. Tidsmässigt handlar det om perioden från januari 2015 till januari 2017, kort efter att regimen lyckats driva bort rebellerna från östra Aleppo.

Fader Ibrahim är en man med stark tro och gott jämnmod. Han arbetar från morgon till kväll, tar emot en strid ström av människor som ber om hjälp och besöker dem som inte kan eller vågar lämna sina hem. Ofta trotsar han faror. Tidvis faller bomber i närheten av kyrkan och i de bostads-

områden där hans församlingsmedlemmar bor. Tack vare hjälp från Europa kan hans församling driva 24 humanitära projekt som hjälper tusentals personer, både kristna och muslimer.

Genom berättelserna lyser en stark tillfredsställelse över att kunna hjälpa utsatta människor. Samtidigt präglas prästen av förtvivlan över att resurserna är för knappa med hänsyn till de stora behoven. Man får inblick i de förfärliga val familjer hamnar att göra. En mor förklarar att hon håller på att bli blind, men att hon avstår från ögonoperation för att kunna bekosta sina barns utbildning.

Det är ändå inte fråga om en eländesbeskrivning. Visst kommer det fram vilket helvete Aleppos invånare fått gå igenom, och då handlar det inte bara om våldet utan också om vatten- och elbrist, förstörd infrastruktur, skyhög arbetslöshet och skenande inflation. Men det starkaste intrycket är glädjen över allt gott som sker: människor hjälper varandra, de som tidigare fjärmats från kyrkan deltar nu med iver, man vägrar ge upp trots provningarna. Att vi alls lever och att vi kan fira mässa varje dag är ett mirakel, konstaterar prästen.

Fader Ibrahim beskriver kyrkan i Aleppo som full av ljus, tro, hopp och barmhärtighet. "Our church is on its knees to wash the feet of the lepers of the twenty-first century: the poor, the weak, the refugees and the victims of conflict."

Ziad Hilal är liksom Alsabagh syrier, men jesuit och verksam i Homs, landets tredje största stad. Också den drabbades svårt av inbördeskriget. Den gamla stadsdelen, där många kristna